

พืชคลุมดินที่เหมาะสมสำหรับฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่

1. หญ้าบาเฮีย (Bahia Grass, *Paspalum notatum* Flugge)

เป็นหญ้าค้างปีที่มีการเจริญเติบโตแพร่สานกันแน่นหนา และเลื้อยบนดิน ต้นสูงประมาณ 0.3 – 0.5 เมตร ทรงพุ่มกว้าง 0.3 – 0.5 เมตร ขึ้นได้ดีในดินทรายและดินร่วนที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ทนแล้ง ทนต่อร่มเงา และทนเค็มได้ดี การปลูกโดยใช้เหง้าหรือลำต้น โดยปักชำลงในหลุมระยะห่าง 15 – 20 ซม. กลบหลุมด้วยดินให้แน่นหรือใช้เมล็ดหว่านในอัตรา 200 – 500 กรัม/ไร่

2. หญ้าชิกแนล (Signal grass, *Brachiaria documbens* Stapf)

เป็นหญ้าค้างปีที่มีการเจริญเติบโตทางลำต้นเหมือนเถาเลื้อยที่แข็งแรงมากลักษณะคล้ายหญ้าขน ชอบขึ้นในที่ที่มีฝนตกชุก ทนแล้งดีกว่าหญ้าขน สามารถปลูกและขึ้นได้ดีในดินดิน การปลูกโดยใช้เหง้าปลูกระยะห่าง 40 x 40 ซม. โดยวิธีปักชำ

3. หญ้ารูซี (*Brachiaria ruziziensis* German.)

หญ้าชนิดนี้กำลังเป็นที่นิยมของฟาร์มปศุสัตว์ ลักษณะเป็นพืชคลุมดินยึดดินและพืชอาหารสัตว์ ลักษณะลำต้นขึ้นเป็นพุ่มกอ มีระบบรากลึกยึดดินได้เหนียวแน่นและแข็งแรง สูงประมาณ 50 – 100 เซนติเมตร ทรงพุ่มกว้างประมาณ 0.3 – 0.5 เมตร ขึ้นได้ดีในที่ดอน ผลผลิตสูงมากและสัตว์เลี้ยงชอบกิน ขยายพันธุ์และปลูกได้ทั้งเหง้าและเมล็ด มีคุณลักษณะเด่นตรงที่ผลิตเมล็ดได้มาก มีความงอกสูง การปลูกใช้เมล็ดปลูกเป็นหลุมระยะ 0.5 x 0.5 เมตร หรือปลูกหว่านในอัตรา 3 - 5 กก./ไร่ ปลูกป้องกันการชะล้างพังทลายบนที่ลาดชันหรือคันดิน

4. หญ้ากินี (Guinea Grass, *Panicum maximum* Jacq)

ลักษณะเจริญเติบโตขึ้นเป็นกอขนาดใหญ่ และสูงกว่าหญ้ากรีนแพนิก ขึ้นได้ดีในดินเกือบทุกชนิด ทั้งดินเหนียวและดินทราย ทนต่อการถูกไฟเผาและร่มเงาได้ดีสามารถปลูกได้ ต้นไม้ใหญ่ทนแล้งดีมาก การปลูกโดยใช้เหง้าหรือหน่อ ปลูกแบบวิธีปักชำลงในหลุม ๆ ละ 3 – 5 หน่อ ระยะห่าง 50 x 50 หรือปลูกโดยใช้เมล็ดในอัตรา 3 กก./ไร่

5. หญ้าแฝก (*Vetiveria zizanioides*)

หญ้าแฝกเป็นพืชตระกูลหญ้าที่ขึ้นเป็นกอหนาแน่นอยู่ตามธรรมชาติ เจริญเติบโตโดยการแตกกอ เส้นผ่าศูนย์กลางกอประมาณ 30 เซนติเมตร ความสูงจากยอดประมาณ 0.5 – 1.5 เมตร ใบแคบยาวประมาณ 75 เซนติเมตร กว้างประมาณ 8 มิลลิเมตร ค่อนข้างแข็ง

เจริญเติบโตในแนวตั้ง รากจะประสานติดต่อกันหนาแน่นเสมือนม่านหรือกำแพงใต้ดิน สามารถกักเก็บความชื้นได้ดี ระบบรากแผ่ขยายกว้างเพียง 50 เซนติเมตร โดยรอบกอเท่านั้น ไม่เป็นอุปสรรคต่อพืชที่ปลูกข้างเคียง ใช้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ดินมีความชุ่มชื้นและรักษาหน้าดิน รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สามารถนำไปปลูกบนพื้นที่ข้างขอบบ่อเหมือง เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายได้

6. ถั่วสามตา หรือเวอราน (Stylosanthes hamata (L.) taub)

เป็นพืชตระกูลถั่วก่อนไปทางพืชค้างปี มีอายุ 2 – 3 ฤดู เจริญเติบโตเป็นพุ่มเตี้ยขึ้นตั้งตรง มีกิ่งและแขนงมาก ความสูงประมาณ 0.5 – 0.8 เมตร ทรงพุ่มกว้างประมาณ 0.5 – 0.8 เมตร ขนาดใบเล็ก และดอกเล็กมาก มีสีเหลือง เปลือกหุ้มเมล็ดมีข้อสันเจริญเติบโตได้ในดินเกือบทุกชนิด ขึ้นได้ดีในดินทรายและดินร่วนปนทราย โดยเฉพาะดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ไม่ชอบดินน้ำขัง ทนแล้งได้ดีมาก แข็งแรง และขึ้นแข่งกับวัชพืชบางชนิดได้ ไม่ทนร่มเงา ผลิตเมล็ดได้มาก ปลูกโดยวิธีหว่านเมล็ด ในอัตรา 500 กรัมต่อไร่ ข้อควรระวัง ให้หว่านเมล็ดทับลงบนดิน ไม่ควรกลบดินทับเมล็ด เพราะเมล็ดจะไม่งอก

7. ถั่วคุดชู (Kudzu, Pueraria phaseolides Benth)

เป็นพืชค้างปีที่มีการเจริญเติบโตเป็นแบบเถาเลื้อย ชอบอากาศร้อนและชุ่มชื้น ขึ้นได้ดีในดินเหนียวและดินร่วนปนทราย ทนต่อดินกรด ทนแล้งดีพอสมควร และทนต่อร่มเงา ใช้เมล็ดปลูกเป็นหลุมหรือหว่านในอัตรา 300 - 500 กรัมต่อไร่ ปลูกร่วมกับหญ้าขนและหญ้างิณีได้ดี

8. ถั่วลาย หรือเซนโตรซีมา (Centro, Cetrosema pubescens Benth)

เป็นพืชตระกูลถั่วค้างปีประเภทเถาเลื้อยไปตามดิน ชอบเลื้อยพันขึ้นต้นไม้อื่น ในระยะแรกเจริญเติบโตช้า ภายใน 5 – 6 เดือน จะคลุมดินได้แน่นหนา ใบมีใบย่อย 3 ใบ สีเขียวเข้ม ได้ใบมีขนาดเล็กน้อย ดอกขนาดใหญ่คล้ายดอกอัญชัน สีม่วงอ่อน ฝักค่อนข้างแบน เมล็ดเล็กสีน้ำตาล อมเขียว มีลายกระ มีระบบรากลึกแผ่ออกด้านข้างได้กว้างไกล คงทนถาวรที่สุดในบรรดาพืชคลุมประเภทเถาเลื้อยด้วยกัน เป็นพืชที่สามารถขึ้นได้ดีในดินเกือบทุกชนิดแต่ชอบดินที่มีความชื้นสูง ทนแล้งได้ดีมากทนร่มเงาพอสมควร จะออกดอกในราวปลายเดือนตุลาคมเก็บเมล็ดภายหลังออกดอกประมาณ 3 เดือน การปลูกปลูกด้วยเมล็ด โรยเมล็ดลงในหลุม ๆ ละ 3 – 5 เมล็ด ระยะห่างระหว่างหลุม 50 x 50 ซม. ใช้เป็นพืชคลุมบำรุงดินและพืชป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ปลูกร่วมกับหญ้าเนเปียร์ หญ้าบัพเฟิล หญ้ากิณี และหญ้ากรีนแพนิก ได้ดี

9. ถั่วคาโลโปโกเนียม (*Calopogonium mucunoides* Desv.)

เป็นพืชตระกูลถั่วประเภทเถาเลื้อยชนิดหนึ่ง ใช้เป็นพืชคลุมบำรุงดินสูงประมาณ 0.5 – 0.8 เมตร ทรงพุ่มกว้างประมาณ 0.5 – 1.0 เมตร มีลักษณะใบใหญ่ ดอกเล็กติดกันเป็นกระจุก มีสีน้ำเงินอ่อน ฝักมีขนสีน้ำตาล เล็กแบนสีน้ำตาลอ่อน ขนาดเล็กกว่าถั่วลาย เจริญเติบโตและตั้งตัวได้เร็ว ในระยะเพียง 2 – 3 เดือนแรก จะแน่นที่บดึ คลุมดินได้หนาแน่นในระยะ 5 – 6 เดือน พอออกดอกและติดฝัก ก็เริ่มชะงักการเจริญเติบโต พืชคลุมดินชนิดนี้ขึ้นได้ดีในดินทุกชนิด ชอบความชื้นสูงแต่ไม่ชอบน้ำขัง ไม่ชอบร่มเงามากเกินไป เมื่อแล้งจัดอาจตายได้แต่จะงอกใหม่ เมื่อได้น้ำฝน ความแข็งแรงทนทานได้น้อยกว่าถั่วลาย เมล็ดที่ปลูกจะงอกเร็วภายในหนึ่งสัปดาห์ จะออกดอกภายใน 3 -5 เดือน ผลผลิตเมล็ดสูงสุดในประเภทเถาเลื้อย การปลูกใช้เมล็ดปลูกเป็นหลุมระยะห่าง 4.0 x 4.0 เมตร

10. ถั่วไซราโตร (*Siratro, Macroptilium atropureum* DC. Urb.)

เป็นพืชตระกูลถั่วค้ำปีที่มีลักษณะการเจริญเติบโตแบบเถาเลื้อย เจริญเติบโตได้ดีในดินเกือบทุกชนิด แม้กระทั่งดินเลวที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ไม่ชอบดินน้ำขัง ทนแล้งได้ดีมาก แต่ไม่ทนร่มเงา การปลูกใช้เมล็ดหว่านในอัตรา 400 – 600 กรัมต่อไร่

11. ถั่วสไตโล (*Stylo, Stylosanthes guinanensis*)

ลักษณะเป็นถั่วค้ำปีที่มีการเจริญเติบโตแบบเป็นทรงพุ่มขึ้นตั้งตรง มีกิ่งก้านสาขา มาก ชอบอากาศร้อนและชุ่มชื้น เจริญเติบโตได้ในดินเกือบทุกชนิด โดยเฉพาะดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ดินทรายและดินร่วนจะขึ้นได้ดีมาก ทนแล้งได้ดี แต่ไม่ทนต่อร่มเงา ทนไฟไหม้ได้ดีพอสมควร การปลูกใช้เมล็ดหว่านในอัตรา 1 – 1.5 กก. ต่อ ไร่ ปลูกร่วมกับหญ้ากีนีและบัพเฟิลได้ดี ไม่นิยมปลูกกับหญ้าประเภทเลื้อยเพราะหญ้าขึ้นสู้ไม่ได้

12. ถั่วแลปแลป (*Lablab, Dolichos lablab* L.)

ลักษณะเป็นพืชตระกูลเดี่ยวหรือบางครั้ง 2 ถู ขึ้นอยู่กับความชื้นในดิน ลักษณะเป็นลำต้นแบบถั่วพุ่ม แต่มีเถาทอดยาวและเลื้อยพันรั้วคอกอื่น สูง 90 – 180 ซม. ชอบบริเวณที่มี ฝนตกชุก ขึ้นได้ในดินหลายชนิดที่มีการระบายน้ำดี ดินร่วนทรายในที่ดอนชอบขึ้นมาก ไม่ชอบน้ำขัง ทนแล้งดีพอสมควร ไม่ทนต่อสภาพร่มเงา การปลูกใช้เมล็ดปลูกโดยวิธีการหว่านในอัตรา 2.5 – 3.5 กก./ไร่ ปลูกร่วมกับหญ้ากีนีได้ผลดี